

НОРМАТИВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ ТА КРАЇН-УЧАСНИЦЬ ЄС

У статті проаналізовано нормативне регулювання публічного адміністрування транскордонного співробітництва України та країн-учасниць ЄС. Доведено, що джерела адміністративного права у сфері транскордонного співробітництва – це засіб зовнішнього оформлення адміністративно-правових норм, що визначають засади та адміністративний інструментарій транскордонного співробітництва. Вони засвідчують державну загальнообов'язковість, є засобами, формами вираження й закріплення публічної волі українського народу щодо дотримання в цій сфері публічного інтересу забезпечення права громадян України вільно переміщатися й займатися зовнішньоекономічною діяльністю, реалізовувати свої культурні, спортивні, туристичні потреби по обидва боки кордонів.

Ключові слова: адміністративно-правові норми, воля українського народу, джерела адміністративного права, кордон, нормативне регулювання, публічне адміністрування, публічний інтерес, транскордонне співробітництво.

В статті здійснено розкриття нормативного регулювання публічного адміністрування трансграничного співробітництва України та країн-учасниць ЄС. Доказано, що джерела адміністративного права в сфері трансграничного співробітництва – це засіб зовнішнього оформлення адміністративно-правових норм, які визначають принципи та адміністративний інструментарій трансграничного співробітництва. Вони засвідчують державну загальнообов'язковість і є засобами, формами вираження й закріплення публічної волі українського народу по дотриманню в цій сфері публічного інтересу, забезпечення права громадян України вільно переміщатися, займатися зовнішньоекономічною діяльністю, реалізовувати свої культурні, спортивні, туристичні потреби по обидва боки кордонів.

Ключевые слова: административно-правовые нормы, воля украинского народа, границу, источники административного права, нормативное регулирование, публичное администрирование, публичный интерес, трансграничное сотрудничество.

The article discloses the normative regulation of public administration of cross-border cooperation between Ukraine and EU member states. It is proved that sources of administrative law in the field of cross-border cooperation - a means of external registration of administrative-legal norms; you define the principles and administrative tools of cross-border cooperation. They, which certify their state obligation, are means, forms of expression and consolidation of the public will of the Ukrainian People's Party. Regulatory regulation ensures compliance with the public interest, the right of Ukrainian citizens to move freely, engage in foreign economic activity, and realize their cultural sporting and tourist needs on both sides of the border.

Key words: administrative law holes, border, cross-border cooperation, normative regulation, public administration, public interest, sources of administrative law, the will of the Ukrainian people.

Актуальність. Транскордонне співробітництво є вагомим чинником європейської інтеграції України. Таке співробітництво здійснюється на основі норм права – конституційного, адміністративного, міжнародного, екологічного та ін., провідне місце серед яких належить нормам

адміністративного. Саме завдяки ним визначається правовий статус суб'єктів публічної адміністрації, засади та адміністративний інструментарій забезпечення прав і законних інтересів громадян по два боки кордону, публічний інтерес суспільства.

Зовнішнім виразом норм адміністративного права є джерела адміністративного права, які у сукупності формують нормативне регулювання публічного адміністрування транскордонного співробітництва України та країн-учасниць ЄС. Нормативне регулювання в аналізованій сфері характеризується багатогранністю, низьким рівнем систематизованості та наявністю значних прогалин. Це в сукупності призводить до порушення як прав громадян, які проживають у прикордонних районах, так і загального публічного інтересу суспільства.

Таким чином, незадоволеність громадян України рівнем публічного адміністрування транскордонного співробітництва України та країн-учасниць ЄС, наявність системних проблем, недосконалість норм адміністративного права в цій сфері обґрунтовують актуальність нашого дослідження.

Огляд останніх досліджень. До окремих аспектів публічного адміністрування транскордонного співробітництва України та країн-учасниць ЄС звертали свої наукові пошуки І. Бабець, І. Бабинець, А. Бальян, В. Галунько, П. Діхтєвський, В. Комірна, Л. Корольчук, О. Кривцова, О. Кузьменко, С. Кулина, А. Куліков, О. Кушніренко, М. Лізанець, О. Лукаш, Г. Повх, Н. Ротар, Є. Рябінін, М. Савюк, С. Стеценко, Р. Федан, Д. Філеп, Г. Чубай-Федоренко, Ю. Шолох та ін. Проте безпосередньо предметом їх аналізу ця тема не була – вони свої наукові пошуки зосереджували на більш загальних, спеціальних чи суміжних проблемах.

Мета статті полягає в тому, щоб на основі теорії адміністративного права, теорії міжнародного права, чинного міжнародного та національного законодавства країн-учасниць ЄС – сусідів України – сформулювати й розкрити зміст нормативного регулювання публічного адміністрування транскордонного співробітництва України та країн-учасниць ЄС.

Виклад основних положень. Термін «джерело права» існує вже не одне століття, і науці відоме подвійне розуміння цієї категорії – у матеріальному сенсі й у формально-юридичному. Адміністративне право як галузь права складається зі значної кількості правових норм, різноманітних за своїм змістом, цільовим призначенням і способом правового впливу на регульовані суспільні відносини. При цьому потрібно передусім звернути увагу на зовнішню форму норм адміністративного права – джерела адміністративного права.

Джерела адміністративного права – це засіб зовнішнього оформлення адміністративно-правових норм, який засвідчує їх державну загально-обов'язковість (засоби, форми вираження й закріплення публічної волі). До джерел адміністративного права відносять: національні джерела адміністративного права (Конституцію, інші закони України) та підзаконні нормативно-природного права (загальні принципи права); звичаї та традиції; норми моралі; судові рішення (судові прецеденти) – рішення Конституційного суду України та Верховного Суду України, Європейського Суду з прав людини, інших міжнародних судових установ.

Для більш точного визначення змісту, функціонального призначення й ролі кожного з джерел адміністративного права здійснюється їх поділ на певні групи та види. У межах правової системи джерела адміністративного права, розташовані за принципом їх ієрархічної підпорядкованості, утворюють цілісну систему. Її вертикальна структура будується таким чином, що розпорядження одних джерел права видаються на основі вищих джерел. Чітка підпорядкованість джерел адміністративного права законодавчо закріплена, забезпечена за допомогою юридичних механізмів і має важливе соціально-політичне значення. Єдність системи цих джерел означає єдність вираженої в законі верховної волі Українського народу. У континентальних країнах Європи, зокрема в Україні, основним видом джерел адміністративного права є нормативно-правові акти – закони, укази, постанови, накази та ін. [1, с. 51–52].

В умовах сьогодення провідним нормативним актом у сфері транскордонного та міжрегіонального співробітництва є Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами, з іншої сторони, в якій ця категорія вживається тридцять п'ять раз. Зокрема, сторони взяли на себе зобов'язання підтримувати транскордонне й міжрегіональне співробітництво, а також визначили, що сторони мають забезпечувати співробітництво та координацію між усіма відповідними органами та агентствами на їхніх територіях з метою сприяння транзитним перевезенням та транскордонному співробітництву; створюють підкомітет з питань митного співробітництва, однією з функцій якого є транскордонне митне співробітництво та управління, а також взаємна адміністративна допомога в митних справах; визначено, що «транскордонне надання послуг» означає надан-

ня послуг, вагомим елементом транскордонного співробітництва є забезпечення транскордонного телебачення; не застосовувати та не підтримувати будь-яких заходів, які обмежують транскордонне надання електронних комунікаційних послуг; підтримувати діалог з питань регулювання електронної торгівлі, що включає *inter alia* питання визнання сертифікатів електронних підписів, виданих населенню, та сприяння розвитку послуг транскордонної сертифікації [2]. Ця угода має за своєю юридичною природою змішану природу: по-перше, вона відноситься до джерел міжнародного права; по-друге – до джерел адміністративного права, адже ратифікована 16 вересня 2014 р. Верховною Радою України та Європейським Парламентом синхронно [3].

Хоча треба зазначити, що десятиліття до цього вступив у дію Закон України від 24 червня 2004 № 1861-IV «Про транскордонне співробітництво», який є унікальним у тому сенсі, що такого спеціалізованого закону у сфері транскордонного співробітництва не має жодна із країн-учасниць ЄС. Згідно з цим законом зокрема визначено, що: транскордонне співробітництво – це спільні дії, спрямовані на встановлення і поглиблення економічних, соціальних, науково-технічних, екологічних, культурних та інших відносин між територіальними громадами, їх представницькими органами, місцевими органами виконавчої влади України та територіальними громадами, відповідними органами влади інших держав у межах компетенції, визначеної їх національним законодавством; євро регіон – це організаційна форма співробітництва адміністративно-територіальних одиниць європейських держав, що здійснюється відповідно до дво- або багатосторонніх угод про транскордонне співробітництво; суб'єкти транскордонного співробітництва – територіальні громади, їх представницькі органи, місцеві органи виконавчої влади України, що взаємодіють з територіальними громадами та відповідними органами влади інших держав у межах своєї компетенції, встановленої чинним законодавством та угодами про транскордонне співробітництво; учасники транскордонного співробітництва – юридичні та фізичні особи, громадські організації, що беруть участь у транскордонному співробітництві [4].

Аналізовані вище закони отримали свій подальший розвиток у підзаконних нормативно-правових актах. Наприклад, згідно із Постановою Кабінету Міністрів України від 25 жовтня 2016 р. № 1106 «Про виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони» було затверджено план заходів з виконання Угоди, згідно з якою центральним і місцевим органам виконавчої влади були поставлені конкретні завдання: створення правових передумов для початку реформи місцевого самоврядування і територіальної організації влади; ухвалення базових законів щодо реформування системи державної служби та служби в органах місцевого самоврядування; впровадження реформи державного управління; законодавче забезпечення реформи місцевого самоврядування і територіальної організації влади; забезпечення ефективної координації у сфері міжнародного технічного співробітництва з донорами; подальше законодавче забезпечення реформи місцевого самоврядування і територіальної організації влади; удосконалення системи державного експортного контролю; удосконалення законодавства про захист персональних даних з метою приведення його у відповідність з Регламентом (ЄС) 2016/679; приєднання України до Розширеної часткової угоди Ради Європи про створення Групи зі співробітництва в боротьбі проти зловживання наркотиками та їх незаконним обігом; розвиток інфраструктури та матеріально-технічної бази для інтегрованого управління кордонами (обладнання пунктів пропуску через державний кордон автоматизованими робочими місцями для здійснення прикордонного контролю осіб з біометричними документами; забезпечення належної реалізації Концепції інтегрованого управління кордонами та взаємодії зі стороною ЄС щодо отримання відповідної фінансової допомоги на її реалізацію; розвиток інфраструктури для прийому та утримання іноземців та осіб без громадянства, які незаконно перебувають в Україні та ін.) [5].

Ще одним вагомим нормативним актом у цій сфері є Державна програма розвитку транскордонного співробітництва на 2016–2020 роки, затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2016 р. № 554. Згідно з нею пріоритетами транскордонного співробітництва із сусідніми державами, зокрема в рамках євро регіонів, є: зі Словачькою Республікою – співпраця у сфері реформування органів місцевого самоврядування; забезпечення розвитку туристично-рекреаційного потенціалу прикордонних регіонів; виконання культурно-мистецьких програм; введення спрощеного механізму малого прикордонного руху та розширення території його дії; удосконалення та спрощення механізму малого прикордонного руху, модернізація та реконструкція пунктів пропуску на українсько-словацькому кордоні; мінімізація негативних наслідків впливу виробничої діяльності на соляних копалинах у смт Солотвино Тячівського району Закарпатської області; з Румунією – оновлення існуючої та створення нової інфраструктури для покращення

доступності до регіонів, забезпечення розвитку транспорту, зв'язку і туризму; посилення співпраці у сфері освіти, досліджень, технологічних розробок та інновацій; забезпечення розвитку мережі автомобільних доріг та прикордонної інфраструктури; охорона навколишнього природного середовища, в тому числі проведення оцінки ризиків та мінімізації негативних наслідків впливу виробничої діяльності на соляних копальнях у смт Солотвино Тячівського району Закарпатської області на навколишнє природне середовище, розв'язання загальних проблем щодо створення спільної системи поводження з відходами та управління водними ресурсами; економічне використання гірля р. Дунай та будівництво транспортної інфраструктури, зокрема мостів та поромів; з Угорщиною – забезпечення розвитку протипаводкового захисту та створення інтегрованої системи прогнозування паводків; забезпечення розвитку туристичних шляхів, зокрема велосипедних та пішохідних; поліпшення якості води; стале використання природних ресурсів, зокрема управління водними ресурсами та ведення лісового господарства; охорона навколишнього природного середовища, в тому числі проведення оцінки ризиків та мінімізації негативних наслідків впливу виробничої діяльності на соляних копальнях у смт Солотвино Тячівського району Закарпатської області; забезпечення розвитку підприємництва; обмін досвідом з Угорською Стороною щодо енергоефективності та енергозбереження; співпраця між навчальними закладами; завершення реалізації проекту «Ефективний та безпечний кордон між Угорщиною та Україною»; з Республікою Польща – покращення доступності до регіонів, модернізація і забезпечення розвитку існуючої транскордонної інфраструктури для підвищення її пропускної спроможності; створення функціонального модуля «фільтр пункту пропуску» в міжнародному пункті пропуску через державний кордон для автомобільного сполучення Рава-Руська, реконструкція пункту пропуску через державний кордон Устилуг та забезпечення розвитку IT-інфраструктури вітчизняної митної та прикордонної служб; забезпечення розвитку меліоративних мереж для сприяння розвитку сільських територій, електро- та водопостачання; забезпечення розвитку співпраці з урахуванням досвіду Республіки Польща у реформуванні та провадженні діяльності органів місцевого самоврядування, розвитку малого, середнього та соціального підприємництва; обмін досвідом у сфері енергоефективності; забезпечення безпеки та боротьба з організованою злочинністю, уведення спрощеного режиму малого прикордонного руху, підтримка транскордонного співробітництва [9].

Крім того, вагомими адміністративними актами Кабінету міністрів України в аналізованій сфері є Державна програма розвитку транскордонного співробітництва на 2011–2015 роки, затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 1 грудня 2010 р. № 1088 [6], Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року, затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2014 р. № 385, а також численні угоди про транскордонне співробітництво, підписані між Україною та державами-сусідами [7].

Окремим рядком в аналізованій сфері слід виділити спеціальні закони, які встановлюють базові та інструментарні норми адміністративного права щодо адміністративної діяльності органів і посадових осіб виконавчої влади. Це в першу чергу закони України від 27.02.2014 № 794-VI «Про Кабінет Міністрів України», від 09.04.1999 № 586-XIV «Про місцеві державні адміністрації», від 21.05.1997 № 280 «Про місцеве самоврядування в Україні», від 7 червня 2001 р. № 2493-III «Про службу в органах місцевого самоврядування».

Провідне місце в нормативному регулюванні транскордонного співробітництва належить підзаконним нормативним актам обласних рад. Так, згідно з Програмою розвитку транскордонного співробітництва Закарпатської області на 2016–2020 роки, що затверджена Рішенням Закарпатської обласної ради Другої сесії VII скликання від 22 грудня 2015 р. № 96, визначено, що транскордонне співробітництво є одним з інструментів прискорення процесів наближення рівня життя населення прикордонних територій до середньоєвропейського та забезпечення вільного переміщення людей, товарів і капіталів через кордон. Таке співробітництво сприяє об'єднанню зусиль суб'єктів транскордонного співробітництва для розв'язання спільних проблем прикордонних регіонів, здійсненню євроінтеграційних заходів на регіональному рівні. Програмою передбачається створення комплексної системи розвитку транскордонного співробітництва, з урахуванням якої здійснюватиметься реалізація проектів транскордонної співпраці та відбудеться поглиблення відносин області з прикордонними регіонами сусідніх держав-членів Європейського Союзу в економічній, екологічній та гуманітарній сферах. Основними напрямками виконання Програми є: розширення інтеграційних процесів у результаті транскордонного співробітництва з метою підвищення конкурентоспроможності Закарпаття, забезпечення його сталого розвитку на сучасній технологічній основі та високого рівня продуктивності праці і зайнятості населення; посилення взаємодії між учасниками транскордонного співробітництва у підприємницькій

діяльності, туристичній галузі; модернізація і розвиток існуючої транскордонної транспортної мережі для збільшення її пропускної спроможності; сприяння розвитку прикордонної інфраструктури з метою оптимізації режиму перетинання державного кордону особами, переміщення транспортних засобів і вантажів (товарів) та зменшення часу для здійснення прикордонних процедур; створення спільної системи захисту навколишнього природного середовища; заохочення транскордонного співробітництва у сфері освіти, науки і культури; розроблення містобудівної документації прикордонних територій; активізація обміну інформацією; забезпечення розвитку взаємодії між територіальними громадами [8].

Крім того, серед нормативних актів обласних рад у сфері транскордонного співробітництва слід виділити Регіональну програму з міжнародного і транскордонного співробітництва, європейської інтеграції на 2018–2020 роки Львівської обласної ради, що затверджена Рішенням від 5.12.2016 р. № 561 Львівської обласної ради XIII сесії VII скликання [10], та Програму фінансового забезпечення розвитку транскордонної співпраці органів місцевого самоврядування Закарпатської області на 2018 рік, яка затверджена Рішенням Закарпатської обласної ради від 21 листопада 2016 р [11].

Також вагоме регіональне значення у сфері транскордонного співробітництва мають нормативні акти обласних державних адміністрацій. Зокрема, Планом заходів на 2018 рік для реалізації Програми розвитку транскордонного співробітництва Закарпатської області на 2016–2020 роки, яке затверджене Розпорядженням Голови Закарпатської обласної державної адміністрації від 17.01.2018 № 20, передбачено такі заходи: організація та проведення міжнародних семінарів, конференцій, форумів, засідань за круглим столом, спрямованих на поглиблення співпраці з іноземними регіонами і міжнародними організаціями; проведення Європейських днів добросусідства, відзначення Дня Європи в Україні; Проведення Днів добросусідства на українсько-угорському, українсько-словацькому, українсько-румунському та українсько-польському кордонах; організація та проведення робочих зустрічей керівництва області з іноземними делегаціями та представниками інших країн; проведення міжнародних публічних заходів із залученням громадськості, засідань міжурядових комісій; організація та здійснення міжнародних заходів з метою налагодження партнерства, сприяння участі делегацій Закарпатської області у культурно-мистецьких заходах з метою популяризації регіону в Україні та за кордоном; забезпечення участі делегації від області, робочих груп, представників облдержадміністрації та обласної ради у міжнародних конференціях, семінарах, засіданнях за круглим столом, тренінгах, навчаннях з питань транскордонного співробітництва, участь делегації від області у засіданнях міжурядових комісій, координаційних рад, робочих зустрічах, нарадах з питань транскордонного співробітництва; створення та забезпечення роботи веб-сторінки з питань транскордонного співробітництва Закарпатської області [12].

До того часу поки кордон України з ЄС не став повністю прозорим, неможливо не звернути увагу на закони і нормативні акти адміністративної діяльності Державної митної і державної прикордонної служб України. У першому випадку основним законом є Митний кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI [13], у другому – Закон України 03.04.2003 № 661-IV «Про Державну прикордонну службу України» [14]. Також наявна низка підзаконних нормативних актів у цій сфері – наприклад, постанови Кабінету міністрів України від 18 серпня 2010 р. № 751 «Про затвердження Положення про пункти пропуску через державний кордон та пункти контролю» [15].

Що стосується міжнародних джерел, то провідним із них в аналізованій сфері є Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями (Мадрид, 21 травня 1980 р.), згідно з якою транскордонне співробітництво – це будь-які спільні дії, спрямовані на посилення та поглиблення добросусідських відносин між територіальними общинами або властями, які знаходяться під юрисдикцією двох або декількох договірних сторін, та на укладання з цією метою будь-яких необхідних угод або досягнення домовленостей. Транскордонне співробітництво здійснюється в межах компетенції територіальних общин або властей, визначеної внутрішнім законодавством. Межі та характер такої компетенції цією Конвенцією не змінюються. При цьому визначено, що кожна Договірна Сторона прагне усунути будь-які юридичні, адміністративні (виділено нами. – М.Р.) або технічні труднощі, які можуть затримати розвиток і безперешкодне здійснення транскордонного співробітництва, та в разі необхідності проводить консультації з іншою або іншими зацікавленими Договірними Сторонами (ст. 4 Конвенції) [11].

Окрема глава (27) аналізованої Конвенції присвячена транскордонному та регіональному співробітництву, згідно з нею сторони сприяють взаєморозумінню та двосторонньому співро-

бітництву у сфері регіональної політики щодо методів формування та реалізації регіональних політик, зокрема багаторівневого управління та партнерства, з особливим наголосом на розвитку відсталих територій та на територіальному співробітництві, при цьому створюючи канали зв'язку та активізуючи обмін інформацією між національними, регіональними та місцевими органами влади, соціально-економічними утвореннями та представниками громадянського суспільства. Сторони підтримують та посилюють залучення місцевих і регіональних органів влади до транскордонного й регіонального співробітництва та відповідних управлінських структур з метою посилення співробітництва шляхом створення сприятливої законодавчої бази, підтримки та нарощування потенціалу розвитку, а також забезпечення зміцнення транскордонних та регіональних економічних зв'язків та ділового партнерства. Сторони зміцнюють та заохочують розвиток таких складових транскордонного та регіонального співробітництва, як транспорт, енергетика, комунікаційні мережі, культура, освіта, туризм, охорона здоров'я та інші сфери, охоплені цією Угодою, які містять елементи транскордонного та регіонального співробітництва. Так, сторони сприяють розвитку транскордонного співробітництва щодо модернізації, забезпечення обладнанням та координації роботи служб надання допомоги за умов надзвичайних ситуацій [16].

Висновки. Усе вищевикладене дає можливість сформулювати такі висновки щодо нормативного регулювання у сфері транскордонного співробітництва:

- основоположним нормативним актом у сфері транскордонного та міжрегіонального співробітництва є Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, яка за своєю юридичною природою має змішану природу: по-перше, вона відноситься до джерел міжнародного права, по-друге, є джерелом адміністративного права, бо ратифікована 16 вересня 2014 р. Верховною Радою України та Європейським Парламентом синхронно;

- вагомими в аналізованій сфері є підзаконні нормативні акти Кабінету Міністрів України, зокрема Постанова Кабінету Міністрів України від 25 жовтня 2016 р. № 1106 «Про виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони», Постанова Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2016 р. № 554 «Про Затвердження Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2016-2020 роки»;

- окремим рядком в аналізованій сфері слід виділити спеціальні закони, які встановлюють базові та інструментарні норми адміністративного права щодо адміністративної діяльності органів і посадових осіб виконавчої влади. Це насамперед закони України від 27.02.2014 № 794-VI «Про Кабінет Міністрів України», від 09.04.1999 № 586-XIV «Про місцеві державні адміністрації», від 21.05.1997 № 280 «Про місцеве самоврядування в Україні», від 7 червня 2001 р. № 2493-III «Про службу в органах місцевого самоврядування»;

- провідне місце в нормативному регулюванні транскордонного співробітництва належить підзаконним нормативним актам обласних рад – наприклад, Програми розвитку транскордонного співробітництва Закарпатської області на 2016-2020 роки від 22 грудня 2015 р. № 96,

- вагоме регіональне значення у сфері транскордонного співробітництва мають нормативні акти обласних державних адміністрацій, зокрема План заходів на 2018 рік для реалізації Програми розвитку транскордонного співробітництва Закарпатської області на 2016–2020 роки, затверджений Розпорядженням Голови Закарпатської обласної державної адміністрації від 17.01.2018 № 20;

- поки кордон України з ЄС не став повністю прозорим, неможливо не звернути увагу на закони й нормативні акти адміністративної діяльності Державної митної і державної прикордонної служб України. У першому разі основним законом є Митний кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI [13], у другому – Закон України від 03.04.2003 № 661-IV «Про Державну прикордонну службу України», а також низка підзаконних нормативних актів у цій сфері – наприклад, Постанова Кабінету міністрів України від 18 серпня 2010 р. N 751. «Про затвердження Положення про пункти пропуску через державний кордон та пункти контролю»;

- серед міжнародних джерел провідною в аналізованій сфері є Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями (Мадрид, 21 травня 1980 р.).

Таким чином, до основних джерел щодо нормативного регулювання у сфері транскордонного належать: 1) основоположні – Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони; 2) спеціальні закони, які встановлюють базові та інструментарні норми

адміністративного права щодо адміністративної діяльності органів і посадових осіб виконавчої влади, – «Про Кабінет Міністрів України», «Про місцеві державні адміністрації», «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про службу в органах місцевого самоврядування»; 3) закони, які регулюють діяльність Державної митної і державної прикордонної служб України, – Митний кодекс України, Закон України «Про Державну прикордонну службу України»; 4) підзаконні нормативні акти Кабінету Міністрів України та центральних органів виконавчої влади – Постанова Кабінету Міністрів України від 25 жовтня 2016 р. № 1106 «Про виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони»; 5) підзаконні нормативні акти органів місцевого самоврядування – Програма розвитку транскордонного співробітництва Закарпатської області на 2016-2020 роки; 6) Міжнародні джерела права – Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями (Мадрид, 21 травня 1980 р.).

Отже, джерела адміністративного права у сфері транскордонного співробітництва – це засіб зовнішнього оформлення адміністративно-правових норм, що визначають засади та адміністративний інструментарій транскордонного співробітництва, засвідчують їх державну загальнообов'язковість та є засобами, формами вираження й закріплення публічної волі українського народу щодо дотримання в цій сфері публічного інтересу забезпечення права громадян України вільно переміщатися, займатися зовнішньоекономічною діяльністю, реалізовувати свої культурні, спортивні, туристичні потреби по обидва боки кордонів.

Список використаних джерел:

1. Адміністративне право України. Повний курс: підручник / Галунько В., Діхтієвський П., Кузьменко О., Стеценко С. та ін. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 446 с.
2. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. *Офіційний вісник України*. 2014. № 75. Т. 1. С. 83. Ст. 2125.
3. Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Закон України від 16.09.2014 р. № 1678-VII. *Відомості Верховної Ради*. 2014. № 40. Ст. 2021.
4. Про транскордонне співробітництво: Закон України від 24 червня 2004 № 1861-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 45. Ст. 499.
5. Про виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Постанова Кабінету Міністрів України від 25 жовтня 2016 р. № 1106. *Кабінет Міністрів України*. 2016. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-vikonannya-ugodi-pro-asociaciyu-mizh-ukrayinoyu-z-odniyeyi-storoni-ta-yevropejskim-soyuzom-yevropejskim-spivtovaristvom-z-atomnoyi-energiyi-i-yihnimi-derzhavami-chlenami-z-inshoyi-storoni>
6. Державна програма розвитку транскордонного співробітництва на 2011–2015 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 1 грудня 2010 р. № 1088. *Урядовий кур'єр* від 08.12.2010. № 230
7. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2014 р. № 385. *Урядовий кур'єр* від 22.10.2015. № 196.
8. Програма розвитку транскордонного співробітництва Закарпатської області на 2016–2020 роки: Рішення обласної ради від 22 грудня 2015 року № 96. *Закарпатська обласна рада*. 2015. URL: <http://zakarpatska-rada.gov.ua/normatyvni-dokumenty/tishennya-rady/vii-sklykannya/2-sesiya-i-zasidannya-22-12-2015/>
9. Державна програма розвитку транскордонного співробітництва на 2016-2020 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2016 р. № 554. *Урядовий кур'єр* від 28.09.2016. № 182
10. Регіональна програма з міжнародного і транскордонного співробітництва, європейської інтеграції на 2018 – 2020 роки Львівської обласної ради: Рішення від 5.12.2016 р. № 561 Львівської обласної ради XIII сесії VII скликання. *Львівська обласна рада*. 2016. URL: <http://www.oblrada.lviv.ua/>
11. Програма фінансового забезпечення розвитку транскордонної співпраці органів місцевого самоврядування Закарпатської області на 2018 рік: Рішенням обласної Закарпатської обласної

ради від 21 листопада 2016 р. *Закарпатська обласна рада*. 2016. URL: <http://zakarp.at-rada.gov.ua/normatyvni-dokumenty/rishennya-rady/vii-sklykannya/7-sesiya-iii-zasidannya-27-07-2016/>

12. Про план заходів на 2018 рік для реалізації Програми розвитку транскордонного співробітництва Закарпатської області на 2016–2020 роки: Розпорядження Голови Закарпатської обласної державної адміністрації від 17.01.2018 № 20. *Закарпатська обласна державна адміністрація*. 2018. URL: http://www.carpathia.gov.ua/sites/default/files/upload/180117_0020.pdf

13. Митний кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 44-45, № 46-47, № 48.

14. Про Державну прикордонну службу України: Закон України 03.04.2003 № 661-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 27. Ст. 208.

15. Положення про пункти пропуску через державний кордон та пункти контролю»: Постанова Кабінету міністрів України від 18 серпня 2010 р. № 751. *Урядовий кур'єр* від 08.09.2010. № 165

16. Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними громадами або властями (Мадрид, 21 травня 1980 року). *Офіційний вісник України*. 2006. № 9. С. 200. Ст. 585. Код акта 35386/2006.

17. ЄС підписав угоду про безвізовий режим для України. *РБК України*. 2016. URL: <https://www.rbc.ua/ukr/news/ukraina-es-podpisali-soglashenie-bezvizovom-1494944142.html>

УДК 347.73

ФРАНКЕВИЧ ПАВЕЛ

МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ДОСВІДУ ПОЛЬЩІ У ПРОЦЕСІ ВДОСКОНАЛЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

У статті, на основі аналізу наукових поглядів вітчизняних та зарубіжних вчених, визначено можливості використання досвіду Польщі у процесі вдосконалення функціонування фінансової системи України. Констатована необхідність використання унікального політичного курсу «шокової терапії» в нашій державі, сутність якого полягає у проведенні комплексу реформ, направлених на стабілізацію фінансової системи країни. Обґрунтовано необхідність створення незалежного органу фінансового контролю із широким колом функцій.

Ключові слова: досвід, Польща, вдосконалення, функціонування, фінансова система, законодавство.

В статье, на основе анализа научных взглядов отечественных и зарубежных ученых, определены возможности использования опыта Польши в процессе совершенствования функционирования финансовой системы Украины. Констатирована необходимость использования уникального политического курса «шоковой терапии» в нашем государстве, сущность которого заключается в проведении комплекса реформ, направленных на стабилизацию финансовой системы страны. Обоснована необходимость создания независимого органа финансового контроля с широким кругом функций.

Ключевые слова: опыт, Польша, совершенствование, функционирование, финансовая система, законодательство.

In the article, based on the analysis of scientific views of domestic and foreign scientists, the possibilities of using the experience of Poland in the process of improving the functioning of the financial system of Ukraine are determined. The necessity of using the